

6

LA MALEDICCIÓ DE L'ÀILLANT I ALTRES EEI

Dr. Jesús Ortiz, president de l'associació per a la Conservació dels Ecosistemes Naturals
Setembre 2022

L'any 1786, una ment inspirada va portar l'ailant a França des de la Xina. Ho va fer amb un objectiu merament ornamental. A Catalunya, el vam portar fa gairebé 150 anys i es va començar a naturalitzar tan sols dues dècades després. Avui en dia, ha arribat a gairebé tots els racons del país i la seva expansió continua sense control, no només a la nostra terra sinó també a la resta d'Europa, el nord d'Àfrica, Sud Àfrica, Oceania, Rússia, Orient Mitjà, Orient Llunyà, Nord Amèrica, Sud Amèrica... Vaja, a gairebé tot el planeta excepte els pols. Molt probablement, les persones responsables d'aquestes introduccions deliberades no eren pas malvades ni tampoc ximples sinó, tan sols, mancades de coneixement. En aquells temps, la dèria col·leccionista, en especial de coses exòtiques, de l'espècie humana no ens permetia adonar-nos dels seus possibles efectes adversos.

Caldria fer una recerca per determinar el moment exacte en el que l'ailant va arribar a Alcover i rodalies però això no és ni de bon tros el més rellevant. La qüestió és que hi va arribar en un

moment en el qual encara no érem conscients del seu risc i patíem per altres preocupacions de major rellevància. A finals del segle passat, la seva distribució era bastant limitada tant a Alcover com a la resta del Camp de Tarragona però l'avinguda de l'any 1994 li va oferir una excel·lent oportunitat per ocupar nous terrenys. El bosc de ribera va quedar dessolat i, sense que ningú se n'adonés, els seus propàguls van començar a guanyar terreny, a poc a poc, una mica per aquí, una mica per allà, fins al punt d'arribar a formar alguns boscos monoespecífics. I aleshores, de cop i volta, comencen a aparèixer plançons per tot arreu.

Per si algú encara no el coneix, parlem d'un arbre caducifoli de la família de les simarubàcies que també es conegut amb molts altres noms. Aquests sovint fan referència a les seves característiques morfològiques, com l'alçada, l'olor o els usos, però d'altres tenen unes ben merescudes connotacions negatives. En són alguns exemples vernís del Japó, arbre de carretera, arbre del cel, arbre garavater, arbre pudent, ca-

nya de la pudor, cornissa, espantagitanos, fals vernís, hivernenc, mal arbre, sambuc, ailantus, irlandó o malarbre. Com el seu nom científic, *Ailanthus altissima*, bé indica, té un creixement molt ràpid i pot assolir alçades de fins a 30 metres. El seu extens sistema radicular i la gran quantitat de llavors "voladores" de tipus sàmara que produeix li confereixen una capacitat invasiva considerable. A més, presenta una elevada resistència als herbívors i als consumidors de llavors. Creix bé en hàbitats degradats i tolera un rang de temperatura força ampli. És resistent a l'elevada exposició solar, l'elevada humitat però també a la sequera, la contaminació atmosfèrica i els sòls empobrits. Aquestes característiques li permeten envair ràpidament la zona de ribera, brolles, matollars, el límit de boscos, marges de camins i carreteres, camps de conreu, jardins i altres hàbitats. Fins i tot l'hem vist créixer en teulades i balcons abandonats.

L'impacte principal de l'ailant sobre els ecosistemes naturals és la formació de boscos densos, gairebé monoespecífics. Fa disminuir dràsticament la biodiversitat perquè tenen un creixement molt ràpid i desplacen les altres plantes gràcies a la síntesi de substàncies allelopàtiques a les fulles, la soca i les arrels, com l'ailantona, que és un quassinoid amb efectes fitotòxics sobre les altres plantes amb que competeix. Tampoc hi veureu cap niu d'ocell. Potser per la mala olor, per la pobre estructura del branquament, per la seva inestabilitat o per la escassa densitat de fulles. Tot plegat fa que l'ailant redueixi considerablement la disponibilitat de refugi i aliment per a la fauna. A més, afecta considerablement l'estructura i el funcionament dels ecosistemes naturals i, per tant, també els serveis ecosistèmics que podem aprofitar els humans. La proliferació de l'ailant també pot tenir un impacte econòmic directe perquè el seu creixement vegetatiu a través del seu extens sistema radicular afecta camps de cultiu i pot fer malbé paviments, marges, restes arqueològiques i altres construccions. A més, pot tenir un impacte sobre la salut humana perquè la seva saba és tòxica i pot provocar dermatitis i miocarditis. No remeneu gaire les fulles i, sobretot, no us les poseu a la boca ni se us acudeixi fer-vos una infusió. Fins i tot, representa un risc per a la seguretat perquè tendeix a formar boscos molt densos a la zona de ribera i, com que el sistema radicular és molt superficial i la fusta poc resistent, les riudes els arrosseguen fàcilment i poden taponar ponts i causar destrosses considerables. Per aquest motiu, l'ailant és considerat una de les espècies exòtiques invasores més perjudicials del món i s'ha inclòs al Reial Decret 1628/2011 sobre espècies exòtiques invasores

del Ministeri de Medi Ambient i Medi Rural i Marí.

D'espècies exòtiques en tenim unes quantes més. Més de 12.000 a tot Europa i més de 1.600 a Catalunya, de les quals unes 200 tenen caràcter invasor. I en continuen arribant de noves cada any. Les més recents i moltes herbes i invertebrats són desconeguts per la majoria, mentre que d'altres ja es donen per autòctones, com la geneta, el garrofer, la figuera, la canya, l'atzavara o la figuera de moro.

Per ser justos, també hauríem d'esmentar els aspectes positius de les espècies exòtiques invasores, que en tenen. Bé, en el cas de l'ailant, podem dir que és un arbre amb un cert valor estètic, que és útil per estabilitzar terrenys inestables, tot i que l'esbarzer, que és autòcton encara que no ens agradi, també ho fa molt bé, i... poca cosa més. La qualitat de la seva fusta és dolenta perquè és molt tova i es degrada fàcilment, de manera que no serveix ni tan sols per fer pèllets. Inclús, algun il·luminat ha suggerit que podria ajudar a combatre el canvi climàtic gràcies a que el seu creixement ràpid permetria fixar grans quantitats de carboni però per això també tenim un bon grapat d'espècies autòctones que farien molta feina i, a més, també contribuirien en altres serveis ecosistèmics, començant per la biodiversitat o l'obtenció de fusta de qualitat, per exemple.

Fa una dècada, des de l'associació CEN ens vam adonar d'aquesta amenaça però ni les administracions ni la ciutadania ens van entendre. Malgrat les condicions desfavorables, vam aconseguir algun petit pressupost que ens va permetre començar a actuar. Però no va ser suficient. La invasió va continuar i actualment l'abundància de l'ailant a Alcover, al Camp de Tarragona i a pràcticament tot el país és extremadament elevada. En aquests moments, el cost per eliminar aquest arbre del terme municipal s'ha multiplicat exponencialment, i es troba al límit de resultar econòmicament inviable. Per aquest motiu, potser ens hauríem de plantejar de renunciar a l'objectiu d'eliminar completament aquest arbre i concentrar-nos en les zones on més mal fa, molt probablement el riu Glorieta, els espais naturals protegits i els camps de conreu però tenint en compte també les seves vies de dispersió de llavors, que, a més del mateix riu, també són les carreteres i les catenàries.

El gran inconvenient és que per eliminar l'ailant no n'hi ha prou amb tallar-lo. De fet, aquest mètode provoca un efecte antagònic perquè la veritable reserva de l'arbre rau en el seu sistema radicular i, per tant, quan es talla un peu, en

broten uns quants més al seu voltant. Per això, la millor manera per erradicar-lo és injectant-li un fitocida a la soca, molt millor després d'haver-lo tallat. És a dir, tallar, perforar i injectar el fitocida.

Encara que no ens agradi, el millor fitocida en el mercat per aquest propòsit és el glifosat, que si bé ha adquirit una reputació molt dolenta per la seva toxicitat i efecte cancerigen, els riscos ambientals i per la salut són mínims si s'aplica per injecció. En aquest cas, el fitocida no surt de l'arbre tractat i, a més, és degrada fàcilment, de manera que les plantes que hi ha al costat mateix ni tan sols el noten. Cal evitar sempre aplicar-lo per polvorització, ja que pot afectar la nostra salut i altres plantes. A més, cal tenir en compte la normativa, que prohibeix el seu ús a prop de masses d'aigua i també el fet que Alcover és un municipi declarat lliure de glifosat.

La metodologia sembla senzilla però cal tenir en compte molts detalls que determinen la seva efectivitat, com el volum, la concentració, la distribució i la qualitat de fitocida o l'estratègia per abordar un rodal o una zona. Amb gairebé deu anys d'experiència, a l'associació CEN hem anat aprenent a identificar aquests petits detalls a base de prova i error i hem aconseguit una efectivitat absoluta.

Hem de vetllar de no oblidar tema limitant. Per fer tot això calen mans i material. És a dir, caleçons. I d'on han de sortir? Em sap greu comunicar que els responsables ja no poden respondre davant la llei i que a més la llei no se'ls podria aplicar amb un caràcter tan retroactiu. De manera que no queda més que fer pinya entre tots. Per part nostra, fem tota la feina voluntària que podem però necessitem suport per poder fer actuacions significatives. Durant el període 2021 – 2022, gaudim d'una subvenció de l'Agència Catalana de l'Aigua cofinançada per l'ajuntament d'Alcover per combatre l'ailant al riu Glorieta, que tenim en custòdia. Aquest projecte, sumat a altres actuacions que vam fer fa uns anys són de gran ajuda i continuarem aconseguint subvencions però potser és el moment d'implicar molt més les administracions i afegir-hi la ciutadania, especialment el sector agrícola, i, perquè no, també les empreses per abordar aquesta problemàtica d'una manera efectiva i definitiva.

